

ÜNİTE 1

EĞİTİM-ÖĞRETİM KAVRAMLARI VE UNSURLARI

Temel Kavramlar

1. Eğitim-Öğretim

Eğitim-öğretim meselesi, insanoğlunun yaratılmasıyla birlikte var olagelen insanın yeni bilgiler, duygular ve davranışlar kazanarak gelişmesi ile ilgili bir konudur. İnsan doğduğunda öğrenme melekelerine ve kapasitesine sahip olmakla beraber hiçbir şey bilmemektedir. Bu durum Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle bildirilmektedir:

*“Allah sizi hiçbir şey bilmez durumda annelerinizin karnından çıkarıp dünyaya getirdi. Ve size kulaklar, gözler ve kalpler verdi. Belki şükredersiniz.”*¹

Bu ayette kulakların gözlerin ve kalbin öğrenme araçları ve kapasitesi olarak ifade edildiği anlaşılmaktadır. Bugün beş duyu dediğimiz organlar insanın öğrenme kanallarıdır. Bu organlar sağlıklı ve çalışır hâlde olduğu sürece ve uyanık olduğumuz her an istesek de istemesek de öğrenmeye devam ederiz. Bu bakımdan öğrenme hayat boyu devam eden bir olaydır. İnsan bir kültürel ortamda dünyaya gelir ve doğumdan itibaren bütün gücüyle o ortama uyum sağlamaya çalışır. Onun çevresi ile kurduğu bütün iletişim ve ilişkiler onun için eğitim değeri taşır ve beş duyusu yoluyla gerçekleştirdiği öğrenmeler ona sürekli artı değerler kazandırır. İşte bu kazanımların tamamı onun eğitilmesini ifade eder.

¹ Nahl suresi, 16:78.

İçine doğduğu kültürel ortamda sürekli eğitime hâlindeki insanın kendi hâline bırakılmayıp, onun belli bilgiler, duygular ve davranışlar kazanması böylece istenilen özelliklere sahip olgun bir birey olarak yetiştirilmesi istenir. Bu istek, okul öncesinden yüksek öğretime kadar eğitim organizasyonlarının kurulması sonucunu getirmiştir. Bireyin hayatı boyunca aldığı eğitimin bir kısmı, bu düzenli ve programlı eğitim organizasyonları kanalı ile gerçekleştirilirken çok önemli bir kısmı da yaşanan çevreden gelen dış etkilerle kendiliğinden meydana gelmektedir.

Eğitim, planlı veya plansız çeşitli etkileşimlere dayanan çok yönlü ve geniş kapsamlı bir etkilenme sürecini ifade eder. Öğretim ise bunun düzenli ve programlı kısmını teşkil eder. Diğer bir ifadeyle eğitim, bireye kendi yaşantıları yoluyla istedik davranışları kazandırma sürecidir, öğretim ise öğrenmeleri kılavuzlama sürecidir. Eğitim, öğretime göre daha geniş ve daha kapsamlıdır. Belli bir öğrenme amacıyla olsun veya olmasın her türlü etkileşimde eğitim söz konusudur. Bilgi ve anlayış dâhil olmak üzere kazanılan olumlu veya olumsuz bütün tecrübeler eğitim olarak anlam ifade eder. Eğitim ve öğretim kavramları zaman zaman birbirlerinin yerine kullanılsalar da eğitimden farklı olarak öğretimde kasıt vardır. Kısaca öğretim, “plan ve programa bağlı olarak belli amaçlar doğrultusunda yürütülen güdümlü ve kasıtlı etkilemeler” diye tanımlanmaktadır.²

İslam kültüründe “eğitim ve öğretim”in karşılığı olarak “talim ve terbiye” kavramları kullanılmaya başlanmıştır. Terbiye “eğitim”i, talim ise “öğretim”i ifade eder. Ancak terbiye, eğitim kelimesinde olduğu gibi olumlu-olumsuz bütün kazanımları içine alan bir kavram olarak değil, sadece olumlu kazanımları ifade eden

2 Küçükahmet, Leyla, *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, Alkım Yayınları, İstanbul 1998, s. 1; Varış, Fatma, *Eğitim Bilimine Giriş*, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları: 146, Ankara 1995, s. 18.

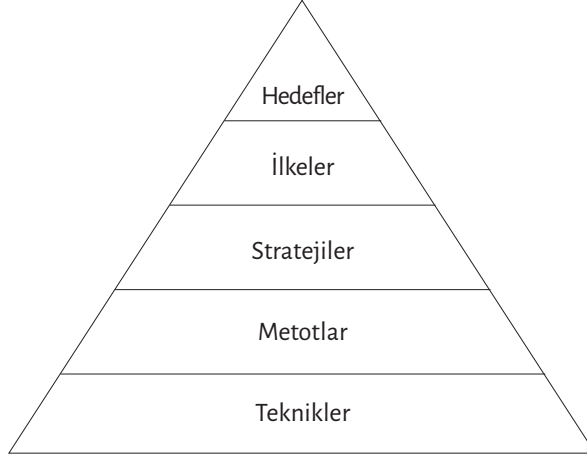
hâlen kültürler arası din öğretimi yönünde çalışma ve tartışmalar devam etmektedir.

Günümüzde din eğitimi bilimi konusundaki çalışmalar, ülkelerin kendi din eğitimi faaliyetlerine dair sorunlardan bağımsız değildir. Pek çok İslam ülkesinde din ve mezhep yönünden daha homojen toplum yapısı olması veya devletin toplumda ağırlığı olan mezhebi öncelemesi sebebiyle mezhebe dayalı din öğretimi yapılmaktadır. Örneğin İıan'da şii mezhebine göre; Türkiye, Sudi Arabistan ve başka bir çok ülkede de Sünnilik esaslı din öğretimi verilmektedir. Gerek Batı ülkelerinde gerekse İslam ülkelerinde din eğitimi bilimi en genç bilim dallarından biri olmakla birlikte hızla gelişme göstermeye devam etmektedir.

B. Eğitimin Unsurları

Eğitim, insana bilgi, duygu ve davranışlar kazandırmak ve doğuştan getirdiği güçlerini geliştirmek suretiyle onu istenen özelliklerde bir kişiliğe kavuşmak için kullanılan en önemli ve etkili bir araçtır. Eğitim, insanı yetkin bir kişiliğe kavuşturmanın yanında toplumun gelişmesini sağlayacak nitelikte değer üretmeye, mevcut değerlerin güçlenmesini, yeni değerlerle bağdaştırılmasını sağlamaya çalışır.

Bunun için her toplumda geniş bir yelpazede sürdürülen eğitim faaliyetlerinin önünde belli hedefler vardır. Hedeflere götürececek faaliyetlerin nitelik ve sınırlarını belirleyen ilkeler (prensipler, genel kabuller) konur, bu hedefler ve ilkeler çerçevesinde faaliyetlerin yürütölüş düzenini gösteren stratejiler belirlenir. Birbirini takip eden bu unsurlar değişmez değildirler ama sık değişmeleri de istikrarsızlığa yol açar. Her eğitim faaliyetinde bu unsurlar mutlaka gözetilir, bunlardan bağımsız bir eğitim faaliyeti yürütülemez.

Şekil: Eğitim etmenleri / faktörler hiyerarşisi

1. Eğitimin Hedefleri

Hedef, varılmak istenen nokta demektir. Okun hedefi, füzenin hedefi denildiğinde okun ve füzenin varacağı tasarlanmış, planlanmış ve tayin edilmiş noktalar kastedilir. Eğitimde hedef, yürütülen eğitim etkinliği ile ulaşılması planlanan sonuçlara dair tanımlanmış durumları ifade eder. Eğitim, insan yetiştirme etkinliği olduğu için hedefler eğitime alınan bireylere kazandırılacak bilgi, duygu ve davranışlara dair nitelikler olarak belirlenir.

Bir ülkenin eğitim hedefleri yasalarda, eğitim politikalarında ve öğretim programlarında yer alır. Buna göre eğitim hedefleri;

- 1- Uzak hedefler (Ülkenin eğitimin hedefleri)
- 2- Genel hedefler (Eğitim türlerinin hedefleri)
- 3- Özel hedefler (Ders türlerinin amaçları) diye üçe ayrılır.

Uzak hedefler, eğitim vasıtasıyla bir toplumun ulaşması istenilen ileri konumunu gösterir. Bunlar o toplumun anayasasında ve eğitim yasalarında devletin eğitim amaçları olarak yer alır ve genel hedeflerin belirlenmesinde yol gösterici olur.

ÜNİTE 2

GELİŞİM VE ÖĞRENME

A. Gelişim Alanları ve Özellikleri

Gelişim, ömür boyu devam eden bir süreç olup bireyin gücü, yeterlikleri ve yetkinlikleri hususundaki değişimleri ifade eder. Diğer bir deyişle “Öğrenme, yaşantı ve olgunlaşma sonucunda bireyde görülen düzenli ve sürekli değişikliklere gelişim denilmektedir.”¹⁸ Gelişim bireyin doğuştan sahip olduğu fiziki ve ruhi değerlerinin sabit ve durağan olmadığını, sürekli daha iyiye ve mükemmeye doğru gittiğini gösterir. Ancak bunun en belirgin kısmı, doğumdan sonraki ilk 20 yıl içinde gerçekleşir. Özellikle çocukluk yılları gelişim açısından oldukça önemlidir. Bireyin en temel kişilik özellikleri çocukluk döneminde belirginleşir. Yoğun öğrenmelerin yaşandığı bu çağda çocuğa verilecek eğitimin, ona kendini geliştirmesinde kılavuzluk etme çabalarının hayati önemi vardır. Çocukluk çağını geride bırakmış olan bir kişi o zamana kadarki kazanımları ile oluşturduğu kişilik özelliklerini ömür boyu taşıyacaktır.

Gelişim konusunda kullanılan ve kimi zaman birbirine karıştırılan bazı kavramlar vardır. Gelişim sürecini, etkilerini ve sonuçlarını doğru değerlendirebilmek için bu kavramların ne anlama geldiklerinin bilinmesinde fayda vardır.

Büyüme, insan bedeninin boy ve ağırlık yönünden artışına denir. Büyüme zamana ve beslenmeye bağlı olarak meydana gelen fiziki bir artış olup zihinsel ve duygusal değişimi ifade etmez. Olgunlaşma, bireyin fizyolojik olarak bir işi ve bir

18 Selçuk, Ziya, *Gelişim Ve Öğrenme*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2005, s. 13.

davranışı yapabilecek kabiliyete ulaşmasıdır. Bir çocuğun yürüyebilmesi veya konuşabilmesi için organlarının bu işleri gerçekleştirecek olgunluğa ulaşması gerekmektedir.

Hazır bulunuşluk, bireyin öğrenme ve olgunlaşma sonucunda bir işi yapmaya hazır hâle gelmiş olmasıdır. Öğrenciler bir dersi öğrenebilecek olgunlukta olmalarına rağmen öğrenmek için gereken bilişsel ve duygusal giriş davranışlarına sahip değilse hazır bulunuşluk durumunda değildirler.

Evre, gelişim sürecinin takip ettiği niteliksel olarak birbirinden farklı özellikleri olan aşamalara denir. Bu gelişim aşamalarına dönem de denilmektedir. Gelişim evreleri, gelişimin alanlarına göre değişiklik gösterir. Bir gelişim alanındaki evreler arasındaki mesafe diğerine göre daha uzun veya kısa olabilir. Bir gelişim alanındaki evrelerin sayısı diğerinden daha fazla veya az olabilir. Ancak her alan için belirlenmiş evrelerin sırası değişmez. Gelişim evreleri, beslenme, çevre, aile yapısı gibi etkenlerden dolayı kişilere göre kısmen hızlı veya yavaş olabilir. Fakat sağlıklı her birey gelişim sürecinde tanımlanan evreleri yaşayacaktır.

Gelişim alanları, bireyin birbirinden farklı gelişim süreci gösteren temel özelliklerini ifade eder. Dünyaya gelen her çocuk doğumdan itibaren belli alanlarda gelişim gösterir. Gelişim uzmanları, bu alanların neler olduğuna dair birbirinden farklı görüşler ileri sürmüş olmakla birlikte gelişimin şu beş alanda gerçekleştiği görüşü genel kabul görmüştür: Fiziksel/bedensel gelişim, zihinsel/bilişsel gelişim, sosyal gelişim, ahlaki/törel gelişim, cinsel gelişim.

Bu alanların her birine ait gelişim evreleri tespit edilmiştir. Psikologlar genellikle dinî veya manevi gelişimi ayrı bir alan olarak görmeyip, onu ahlaki gelişim kapsamında açıklamak eğilimindedirler. Bazı psikologlar ayırıcı özellikleri sebebiyle dinî gelişimin ayrı incelenmesinin uygun olacağı görüşündedirler. Dil gelişimi konusunda da aynı durum söz konusudur. Bu kitabın hacmi ve maksadı itibarıyla bu gelişim alanlarından

ÜNİTE 3

DİN EĞİTİM VE ÖĞRETİMİ

A. Din Eğitiminin Mahiyeti

1. Din Eğitiminin Doğası

İnsan, kesp yönüyle her türlü yönlendirmeye müsait bir organizma olarak dünyaya geldiğine göre onun sahip olması gereken duygu ve davranışların kazandırılmasına doğumdan itibaren başlanmalıdır. Hatta çocuğun din eğitimi doğumdan önce başlayan bir süreçtir. Doğumdan önceki din eğitimi, evlilikte eş seçimi, anne ve baba adaylarının çocuk yapma ve yetiştirme konusunda bilgilendirilmeleri ve onların bu yönde belli tedbirler almaları ile ilgilidir. Doğumdan sonra ise artık ortada bir birey vardır ve onun belli duygu, davranış ve anlayışlar kazanması söz konusudur. Bireyin öğrenme kabiliyetleri fitrattan olduğu gibi dinî duygulara dair kabiliyetleri de doğuştan gelmez. Dinî duygu küçük yaşlardan itibaren çevre etkileri ve öğretimlerle gelişmeye devam eder.

Çocuk, hayatı fark edip, düşünme ve karar verme yeteneğini kazanıncaya kadar onun karakteri, inancı ve ahlaki özellikleri kendi iradesi dışında büyük ölçüde şekillenmiş olmaktadır. Ona şekil verenler için bu çok ciddi bir sorumluluktur. İşte bu sorumluluğun ideal bir şekilde yerine getirilmesi bir eğitim sorunudur. Çocuğun yaşı ilerleyip düşünce kapasitesi gelişince kendi inanç ve davranışlarını sorgulayacak, kendine mal edeceği inanç ve dünya görüşüne ulaşmaya çalışacaktır. Bu noktada onun önceden almış olduğu eğitim belirleyici rol

oyunmaktadır. Bireyler kendilerine mal edecekleri inanca geçerken ellerinde belirsiz değil belirli, sağlam ölçüler ve inanç örnekleri bulunmalıdır ki, sağlıklı bir kıyas yapabilsinler; insanlık yönünde geriye değil ileriye adım atabilsinler ve belki de insanlığın bu yönde mirasına katkıda bulunabilsinler.²⁸ Bu bakımdan din eğitimi bir okul görevi olduğu kadar aynı zamanda bir aile yani ana-baba görevi olarak düşünülmelidir. Diğer yandan din eğitimi belli zamanlarda ve çocuğun gelişme dönemlerinde yürütülecek planlı ve programlı bir faaliyet olduğu kadar, aynı zamanda hayat boyu hassasiyetlerle sürüp gidecek bir ilgi alanıdır.

Din eğitimi, sadece insanlara dinî bilgilerin transferi olarak düşünülemez; doğum öncesi tedbirlerle başlayıp doğum sonrası duygu ve davranış kazandırma, sonra da bilgi takviyesi ile zenginleştirme şeklinde yürütülen çok yönlü bir süreçtir. Din eğitiminde bilgi temel bir araçtır, asıl olan inanç, duygu ve davranışların kazandırılmasıdır. Dinî inanç duygu ve davranışları edinmemiş olan bir kişinin dinî bilgilere sahip olmasının bir anlamı ve kıymeti yoktur. Mesela tecvit bilgilerini, Kur'an'ı usulüne uygun olarak okuyabilmek için öğreniriz, usulüne uygun okur hâle geldikten sonra tecvit bilgilerine ihtiyaç duymayız ve unuturuz. Tecvit bilgilerine sahip olduğumuz hâlde Kur'an'ı usulüne uygun okumuyorsak o bilgilere sahip olmanın bir anlamı olmaz. Bu bakımdan din eğitimi, bildirme değil oldurma işidir. Din eğitimi yoluyla dinî bilgileri öğrenmiş ama haramlardan çekinmeyen, görevlerine riayet etmeyen kişiler değil, yaşantısını ve davranışlarını İslam'a göre düzenleyen müminler yetiştirilecektir.

2. Dine Yönelme

Her çocuk bir aile ortamında hayata gözlerini açarken saf, temiz ve berrak bir yaratılışa sahiptir. Bütün insanlar “fitrat”

²⁸ Bilgin, Beyza, “Çocuğun Manevi Eğitimi”, *M.E.B. Din Öğretimi Dergisi*, Sayı 6, Ankara 1986/a.

B. Din Öğretiminde Teknikler

Hayatın içinde başarıyı gerektiren her konuda işin en iyi nasıl yapılacağı sorusu bizi tekniklere götürür. Teknik, bir işi en kısa zamanda, en az emekle, en kolay ve en verimli şekilde yapabilmeyi sağlayan şeydir. Elverişli teknikleri bilen ve onları etkili kullanan daima daha başarılı olmakta, yarışta rakiplerinin önüne geçmektedir. Din öğretimi çalışmalarının etkili ve başarılı bir şekilde yürütülebilmesi için de uygun tekniklerin kullanılmasına ihtiyaç vardır.

Dinî değerlerin öğretiminde olabildiğince çok teknik bilgiye sahip olmak bu görevin başarılı bir şekilde yürütülmesi için gereklidir. Genel eğitim alanında şimdiye kadar denenip başarısı tespit edilmiş olan öğretim tekniklerine dair bilgiler alınıp din eğitimi alanına özgü tekniklerle zenginleştirilecektir. Bununla beraber din eğitim alanında çalışanlar hayatın değişkenliği içinde daima yeni teknikler bulup geliştirerek bu konudaki gelişmelere katkıda bulunmaya devam edeceklerdir.

Yaygın olarak kullanılan, din eğitim ve öğretimi faaliyetlerinde de kullanılacak teknikler gruplandırılarak şöyle açıklanabilir:

1. Grup Çalışması Teknikleri

Kendi başına ders çalışmaktan sıkılan öğrenciler için grup çalışmaları, müşterek ödevler, toplu okumalar, grup tartışmaları şeklindeki müşterek çalışmalar faydalı sonuçlar vermektedir. Öğretmen grup dinamiğinin birlikte öğrenmelerde sağladığı imkânı sınıf içinde de kullanarak müşterek çalışmalar yaptırabilir. Öğrenciler gruplara ayrılarak her gruba üzerinde fikir yürütecekleri ve çözüm üretecekleri problematik bir konu verilerek tartışıp fikirler geliştirmeleri ve sonucu bir rapor hâline getirmeleri istenir. Sınıfta çeşitli grup çalışmaları yaptırmak mümkündür.

1) Beyin Fırtınası: Beyin fırtınası, grubun bir konuya açıklık getirmek, bir probleme çözüm üretmek üzere fikirlerini dile

Hazırlanmış bir proje örneği:

Araştırma Projesi

Konu: Vakit nakit ise kim ne kadar zengindir?

Amaç: Yakın çevremizde zamanı doğru kullanma davranışlarının tespiti.

Süre: 10 gün

Kullanılacak Malzeme: Görüşme formu

Yapılacak İşler: Çevremizdeki insanlarla görüşmeler yaparak düzenli olarak günde kaç saat çalıştıklarını, iş saatleri dışında ne kadar boş vakitlerinin olduğunu, bu vakitlerde neler yaptıklarını tespit ederek zamanlarını ne ölçüde faydalı kullandıkları değerlendirilecektir.

Proje Raporunun Ana Hatları:

A. Teorik Bilgiler

- a) Çalışma saatleri ve dolu vakitler
- b) Günlük serbest vakitler
- c) Serbest vakitlerde neler yapılabilir?

B. Çevredeki Durum

- a) İnsanlar iş dışındaki zamanlarda neler yapıyorlar?
- b) İnsanların serbest zamanı değerlendirme hakkında düşünceleri

C. Sonuç ve Değerlendirme

Proje Sorumlusu: İsim Soyisim

Proje Ekibi:

- 1) İsim Soyisim
- 2) İsim Soyisim
- 3) İsim Soyisim
- 4) İsim Soyisim
- 5) İsim Soyisim

Uygundur: Gün/Ay/Yıl

Öğretmen: İsim Soyisim

İmzası:

ÜNİTE 5

DİNÎ KONULARIN ÖĞRETİMİ

Öğretilmesi gereken dinî konular, insanlara kazandırdıkları bilgi, duygu ve davranışlar itibarıyla üç gruba ayrılmaktadır. “İman”, “amel” ve “ahlak” diye tasnif edilen bu konuların öğretim süreçlerinde farklılıklar vardır. Şüphesiz bütün öğretim etkinliklerinde kullanılan genel öğretim metotları ile din öğretimine has özel öğretim metotları bu konuların her birinde kullanılacaktır. Ancak her metot bütün konularda aynı derecede etkili ve verimli olmadığı gibi kullanılış tarzı da aynı değildir. Hangi metodun hangi konuda daha elverişli olduğunu tayin etmek, uygulamada metot tercihinde bulunabilmek ve nasıl bir öğretim süreci takip edileceğini belirleyebilmek önemli bir husustur. Bu üniteye dinî konuların öğretilmesi sürecinde nasıl bir işlem sırası ve düzeni takip edileceği açıklanacaktır. Bunun için dinî konuların, özelliklerine göre dört gruba ayrılarak şu başlıklar altında incelenmesi uygun görülmüştür:

- 1- Kur’ân-ı Kerîm öğretimi
- 2- İman konularının öğretimi
- 3- Amel konularının öğretimi
- 4- Ahlak öğretimi

A. Kur’an’ın Öğretimi

“Sizin en hayırlınız, Kur’an’ı öğrenen ve öğretenidir.”¹²³

Kur’ân-ı Kerîm’i okumanın kendine has usul ve kaideleri vardır. Kur’an Allah kelamı olduğu için onun rastgele, gelişigüzel ve hatalı bir şekilde okunması doğru değildir. Arapça

¹²³ Buhârî, Fedâilü'l-Kur’an, 21.

olarak indirilmiş olan Kur'an metnini düzgün okumak, harflerini doğru telaffuz etmek, kelimelerini düzgün ifade edebilmek ayrı bir emek gerektirmektedir. Arapçada sesleri birbirine benzeyen harfler eğer doğru telaffuz edilmezse içinde bulunduğu kelimelerin anlamları değişmektedir. Örneğin "halk" kelimesindeki "h" harfi boğazı hırlatarak okunursa bu kelime "yaratmak" anlamına gelir, eğer hırlatmadan okunursa "tıraş etmek" anlamına gelir.

Bu tür yanlışlıkların önlenmesi, Kur'an'ın manasına uygun şekilde okunması için onun öğrenilmesi ve öğretilmesi özel bir hassasiyet gerektirir. Bu sebeple tarih boyunca İslam eğitim kurumlarında Kur'an kıraati hep ayrı bir ders olarak yer almış, hatta Kur'an kıraati ayrı bir ilim dalı (kıraat ilmi) hâline gelmiştir. Ayrıca Müslümanlar Kur'ân-ı Kerîm'e olan saygıları sebebiyle dünyada hiçbir kitaba nasip olmayacak şekilde onu güzel sesle, güzel makamlarla okumuşlardır. Öyle ki Kur'an güzel sesli insanlar tarafından etkili bir makamla okunduğunda insanlar büyük bir hazla, manevi coşkuyla dinlemektedirler.

Kadim geleneğimizde Kur'an öğretimine Elif Bâ cüzü denilen Arap alfabesi ile okumayı öğreten bir kitapçıkla başlanır, okumayı öğrenen "Amme cüzü"ne geçerdi. Kur'ân-ı Kerîm'in otuzuncu cüzü, taşınması ve kullanması kolay tek kitapçık hâlinde basılır, çocuğun okumayı geliştirmesi bu cüzle sağlanırdı ve Amme cüzünü bitiren Kur'an'a geçirilirdi. Çocuğun Kur'an'a geçmesi önemsenir, Kur'an'a geçen çocuk için tören yapılır, hediyeler verilirdi. Kur'an'a geçen çocuk artık sıradan bir ders kitabı değil mukaddes bir kitabı okumaya başladığının farkında olurdu. Günümüzde de bu geleneğin ve bu sistemin devam ettirilmesinde fayda vardır.

Kur'ân-ı Kerîm'in doğru ve düzgün bir şekilde okunması üç sebepten dolayı çok önemlidir:

1- Kur'an Allah kelamı olduğu için, onun doğru ve düzgün okunmaması hâlinde ilahî metnin anlamında değişiklikler meydana gelecektir.

AHLAK ÖĞRETİMİNDE DEĞERLEME ÇALIŞMA TABLOSU		
Değer Kavramı: SABIR		
1. Adım “Anlamlandırma”	Mahiyet (Ne?)	Zorluk ve sıkıntılara katlanmak, olumsuz bir tavır almamak için direnç göstermek
	Keyfiyet (Nasıl?)	Yanlış yapmamak için konuşmak yerine susmak, davranmayıp durmak, sıkıntılara rağmen doğru davranışları değiştirmek
	Sebepl (Niçin?)	Sabreden kişi, kendine güvenceye almış, kötülüklerden korunmuş olur. Akıllı davranmış olur. Saygınlık kazanır.
	Sonuç (Ne olur?)	Sabretmesi gereken kişi harekete geçerse, konuşursa zarar görür, kötü durumlara düşer, saygınlığını kaybeder.
2. Adım “Değerleme”	Tercih etme (Doğrulama-yanlışlama açıklaması)	İnsan sabrederek zorluklar karşısında kendini güvenceye almalı, sabırsızlık yapıp, sonu belirsiz tehlikeli yola girmemelidir.
	Önemseme (Hayat için gereklilik açıklaması)	Herkes sabırlı davranırsa toplumda birçok kötülük önlenmiş olur.
	Kabullenme (Mantiki gereklilik açıklaması)	Zorlukların hiç olmasını beklemek yerine sabrederek zorlukları aşacak gücü kendimizde bulmalıyız.
	Benimseme (Vazgeçilmezliğe inancın açıklaması)	Sabredenin her zaman kazançlı çıkacağına inanıyorum. Çünkü Kur’anda “Allah sabredenlerle beraberdir.” buyurulmuştur.

D. Öğretimde Başarı

Öğretim faaliyetlerinin sonucunu belirlemede kullanılan başarı sözü, limitleri net olmayan bir gelişmeyle ilgili göreceli bir kavramdır. Bir ölçüt belirleyip ona göre değerlendirme yapmadıkça başarının düzeyi hakkında bir şey söylemek mümkün olmaz. Örneğin öğrenci başarısı, derslerden aldığı puanların bir not baremine göre belirlenirken, okulun başarısı, mezunlarından üniversiteyi kazananların sayısına göre belirlenmektedir.

Öğrencilerin yılsonu notlarının sıralamasına göre de başarı belirlemesi yapılabilir. Ölçüt değiştikçe başarının düzeyi de değişmektedir. Mesela bir sınıfın not sıralamasında ilk üç sırada olanların notları 95, 93, 90 olabilir. Sınıfa göre bu öğrenciler en başarılı öğrencilerdir. Aynı sınıfın diğer şubesinde aynı notu alan öğrenciler 7., 8., 9. sıralarda olabilirler.

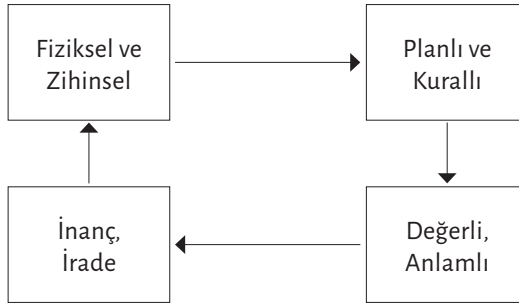
Öğrencinin öğretim sonucunda sağladığı bütün kazanımlarını ölçme imkânına sahip olmadığımız gibi, onun öğrendiği bilgilerin de tamamını net bir şekilde ölçemeyiz. Öğrencinin bütün kazanımlarını eksiksiz ölçebilecek bir ölçek de geliştirilmiş değildir. Demek ki başarı bizim ölçeklerimize ve ölçümlerimize göre de değişmektedir. Öyleyse öğretimin başarısı nasıl belirlenecektir?

Şüphesiz ki öğretmenlik için tespit edilen ilkeler ve kurallara uygun olarak görevini yürüten öğretmen bir şekilde başarılı olacaktır. Ancak her öğretmenin kuralları aynı ölçüde etkili kullanması beklenemez. Öğretmenlerin insan olarak beceri ve yetenek farklılıkları, eğitim verdikleri öğrenci yapısındaki farklılıklar, ister istemez emeklerin karşılığının da farklı sonuçlar vermesine sebep olacaktır. Başarı, sonuçlardan çok öğrenci etkinliği, öğretmen performansı ve diğer bileşenlerin etkin olarak işe koşulmasıyla belirlenmelidir.

Dinî değerleri insanlara kazandırmayı kendisine meslek ve görev edinen kimse elbette başarılı olma hedefini önüne koyacaktır. Hatta alanı ne olursa olsun her öğretmen başarmanın bütün gereklerini yerine getirmekle yükümlüdür. Şüphesiz başarı bazı kimselere özgü, belli yeteneklerin sonucu ya da

özel kişilere bahşedilmiş bir ayrıcalık değildir. Azim, irade ve kararlılıkla yürünen, zihinsel ve fiziksel potansiyelin üst düzeyde kullanıldığı belli ilke ve kuralların yolu başarıya çıkar. Başarının santimle ölçülen gramla tartılan bir üst limiti yoktur ve hiçbir zaman başarı varılacak bir son da değildir. Yaptığı işin bütün gereklerini dikkatle yerine getiren herkes başarılı sayılır.

Başarı bir sonuç değildir, yuvarlandıkça büyüyen kartopu misali, ulaştıkça yenilenen bir hedeftir. Kişi, her anlamlı ve değerli sonuca ulaştığında önünde yeni inanç, irade ve kararlılık isteyen işler bulacaktır. Başarılı kişiler, her zaman hedefini önüne koyan, ona yürüme iradesini, azmini ve heyecanını sürekli canlı tutan ve potansiyellerini üst düzeyde kullananlardır.

İnsan önce bir şeyi yapabileceğine inanmalı, sonra imkân ve fırsatlarını belirlemeli, sonra işin hangi kural, usul ve tekniklere göre yapılacağını bilmeli, sonra da işi kendi yordamına göre değil, gereklerine göre yapmalıdır. Bu takdirde ulaşacağı her nokta onun için başarıdır.

Başarıyla ilgili temel prensipler şöyle sıralanabilir:

- Başarı olağanüstü insanlara sunulan bir hediye değildir, sen de başarabilirsin.
- Bir şeyi yapıyorsan, karşılığı ne olursa olsun onu en iyi şekilde yapmalısın.
- Hiçbir şey gereklerine uygun yerli yerinde çabalar olmaksızın başarılamaz.